

Asia: VN/3049/2021

Lausuntopyyntö opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

Lausunnonantajan lausunto opettajarekisteriä ja opettajatiedonkeruuta koskevasta selvityksestä

1) Opettajarekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin tuottamiin hyötyihin ja rekisterin käyttötarkoituksiin. Onko rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen tarpeet ja näkökulmat huomioiden? (Ks. raportin luku 6, osin myös luku 7).

Rekisterin hyödyt ja käyttötarkoitukset on kuvattu selvitysraportissa onnistuneesti ja eri tahojen näkökulmat on otettu yleisesti ottaen huomioon riittävällä tasolla.

Toteutuessaan rekisteri on jossain muodossa kannatettava, mutta siihen liittyy alla kuvattuja haasteita. Opettajarekisteri palvelisi enemmän valtakunnallista tietopohjan tarvetta kuin kuntien tai yksittäisten työnantajien tarvetta.

2) Opettajarekisteriin liittyvät haasteet: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisteriin liittyviin haasteisiin. Onko opettajarekisteriin ja sen perustamiseen liittyvä haasteet huomioitu selvityksessä onnistuneesti? (Ks. osin luvut 6, 8 ja 9)

Opettajarekisterin kustannukset on alimitoitettu. Alkuvaiheen työkustannuksen lisäksi opettajien tietojen päivittäminen on jatkuvaa ja edellyttää lisäresurssia koulutuksen järjestäjältä, mikäli tietojen tallennusvastuu jää työnantajalle. Koulutuksen järjestäjien rekisterien erilaisuus tullee aiheuttamaan ongelmia tietojen tallentamisen automatisoinnissa myös pitkällä tähtäimellä ja lisäämään kustannuksia. Muiden kuin opintopisteitä kerryttävien koulutusten tallentamisen automatisointi on haastavaa, koska tällä hetkellä tietoa ei löydy keskitetyistä rekistereistä. Kustannukset tulevat todennäköisesti olemaan merkittävästi suuremmat koulutuksen järjestäjän saamaan hyötyyn nähden, joten kustannukset tulisi korvata täysimääräisesti, mikäli rekisteri otettaisiin käyttöön.

3) Opettajarekisterin kohderyhmät ja vaiheittainen eteneminen: Pyydämme kommentteja raportissa esitettyihin opettajarekisterin kohderyhmiin ja vaiheittaiseen etenemiseen. Jos opettajarekisteri perustetaan, mitkä kohderyhmät opettajarekisterin tulisi kattaa, mitä koulutusasteita sen tulisi koskea?

Miksi? Onko selvityksessä esitetty opettajarekisterin perustamisen vaiheistaminen tarkoituksenmukaista? (Ks. luku 7)

Opettajien tietojen keruu rekisteriin aiheuttaa tietojärjestelmistä ja henkilöresursseista aiheutuvia kustannuksia enemmän rekisteristä saatavaan hyötyyn nähden. Opettajarekisteristä tulisikin saada riittävästi tietoa ennen sen laajentamista tai näkemystä vaiheittaisesta etenemisestä.

4) Opettajarekisterin sisältö: Pyydämme kommentteja selvityksessä esitettyihin opettajarekisterin sisältöihin. Mitä tietoja rekisterin tulisi kattaa? (Ks. luku 7.3)

Esitetty opettajarekisterin sisältö on kattava, osittain myös liian yksityiskohtainen, ja tietojen kerääminen ja tallentaminen aiheuttaa merkittävää lisätyötä työnantajalle, mikä aiheuttaa myös lisäkustannuksia henkilöresursseihin. Tämänhetkiset henkilöstörekisterit eivät välttämättä palvele tarkoitusta, jonka vuoksi työnantajien olisi kehitettävä omia järjestelmiään saadakseen kaiken tarvittavan tiedon kerättyä. Järjestelmien kehittäminen ja uudistaminen tulisi kasvattamaan ainakin alkuvaiheen kustannuksia.

5) Opettajarekisteriin liittyvät tiedonsaantioikeudet ja tietosuojakysymykset: Pyydämme kommentteja opettajarekisteriin liittyviin tiedonsaantioikeuksiin ja tietosuojakysymyksiin. Pitäisikö opettajarekisterin tietojen saatavuus organisoida jotenkin toisin kuin mitä selvityksessä esitetään? (Ks. erityisesti luku 9.5; osin myös muut luvun 9 alaluvut)

Suunniteltu toimintamalli vaikuttaa järkevältä. On syytä myös varautua siihen, että EU-tuomioistuin saattaa tulla linjaamaan, että rekisteröidyn tarkastusoikeuteen tulee kuulumaan myös nk. lokitiedot. Täten rekisterin lokitietoihin pääsy olisi perusteltua toteuttaa niin, että rekisteröity pääsisi omien tietojensa lisäksi katsomaan myös lokitiedot tietojensa käsittelystä.

6) Opettajarekisterin kustannukset: Pyydämme kommentteja rekisterin perustamiseen ja ylläpitoon liittyviin kustannuksiin. Onko opettajarekisterin kustannukset kuvattu selvityksessä onnistuneesti? Millaisia selvityksen ulkopuolelle jääneitä kustannuksia opettajarekisterin perustamisesta ja ylläpidosta voi aiheutua? (Ks. pääasiassa luku 8.1)

Olisi tarkoituksenmukaista, että opettajarekisteriin kuuluvat tiedot voitaisiin tallentaa organisaatiokohtaisesti henkilöstöhallinnon tietojärjestelmään, niiltä osin kuin tiedot tulevat työnantajalta opettajarekisteriin. Tietojärjestelmässä ylläpidetään muutenkin henkilöstön perustietoja, joten järjestelmiin olisi todennäköisesti kohtuullisilla kustannuksilla ja kehitystyöllä saatavissa nk. kovakoodatut valikot, joihin rekisteröidyn työnantajalta rekisteriin välitettävät tiedot tallennettaisiin ja joiden käsittely rajoitettaisiin erillisellä tietosuojaroolilla henkilöstöhallinnossa. Sen jälkeen olisi tarpeen rakentaa tekninen rajapinta, jonka avulla tiedot voitaisiin ajantasaisesti siirtää automaattisilla eräajoilla varsinaiseen kansalliseen rekisteriin.

Riippuen HR-järjestelmistä voivat rajapinta- ja muutuskustannukset olla korkeat. Tämä kannattaisi huomioda kansallisen teknisen rekisterin puolella siten, että siihen voisi rakentaa määrämuotoisen rajapinnan aivan kuten esim. soten asiakastiedot siirretään Kelan Kanta-palveluihin. Kaikissa HR-järjestelmissä ei välttämättä ole tietojen katselun lokittamista. Tämä olisi kuitenkin perusteltu vaade luottamuksen ylläpitämiseksi, että tietojen katselusta ja käsittelystä jäisi käyttö- ja luovutusloki.

Järjestelmäkustannusten lisäksi tietojen ylläpito edellyttää merkittävää henkilöresurssin lisäämistä, mikä tulisi huomioida koulutuksen järjestäjien rahoituksessa.

7) Vaihtoehdot rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle: Pyydämme kommentteja vaihtoehdoista rekisteripohjaiselle tiedonkeruulle. Onko esityksessä huomioitu riittävän kattavasti muut vaihtoehtoiset tavat tiedonkeruulle? Olisiko selvityksessä esitetylle opettajarekisterille toimivaa vaihtoehtoa, joka tuottaisi tarvittavaa tietoa opettajista? Miten nykyistä kolmen vuoden välein toteutettavaa opettajatiedonkeruuta tulisi kehittää nykyisiä ja tulevia tietotarpeita vastaavaksi? (Ks. pääasiassa luku 8.3, myös 3.4)

Opettajarekisterin perustaminen on kannatettavaa, mikäli tiedonsiirrot saadaan automatisoitua nykyisistä järjestelmistä rajapintojen kautta. Rekisterin tulisi kattaa ainoastaan jo olemassa olevien järjestelmien kautta saatava tieto. Mikäli tietoa halutaan kerätä myös ei opintopisteitä kartuttavista koulutuksista ja työkokemuksesta, näiden tietojen tallentaminen tulisi tapahtua opettajien toimesta (vrt. kanta-palveluun henkilön itse tallentamat tiedot).

8) Muut mahdolliset huomiot opettajarekisteriselvitykseen liittyen

Ammatillisten opettajien kelpoisuuden määrittely on moniulotteista ja vaatii aina koulutuksen järjestäjä- ja tutkintokohtaista arviointia. Rekisterin hyödynnettävyys ammatillisten opettajien rekrytoinnissa ei todennäköisesti vähentäisi kelpoisuuden määrittelyyn liittyvää tapauskohtaista arviointitarvetta eikä siten tuottaisi oleellista hyötyä rekisterin ylläpidosta aiheutuvaan lisääntyvään työmäärän nähden. Myös perusopetuksen ja lukiokoulutuksen näkökulmasta rekisteristä saatava hyöty esim. rekrytoinneissa on vähäinen. Lisäksi ainakin suurten kaupunkien osalta on huomioitava myös pätevän henkilöstön saatavuusongelmat; kaikkiin tehtäviin ei aina ole mahdollista saada kelpoisuusehdot täyttäviä hakijoita.

9) Kannatatteko selvityksessä kuvatun opettajarekisterin perustamista?

Ei

Kirvesoja Maija-Liisa
Tampereen kaupunki, Tampereen seudun ammattiopisto - Konsernijohtaja
Juha Yli-Rajala, 23.3.2022 § 46